

Hoe je van iedere 'nee' een 'ja' kunt maken.

'Je moet in je idee geloven en werken tot je er bij neervalt'

RECENSIE: SANDER VEENEMENA IN DIALOGUES HOUSE [ABN/AMRO], MAART. 2013

Is there a time for keeping your distance... a time to turn your eyes away? Met die woorden schudde fotograaf en regisseur Sander Veeneman de wereld wakker. Wat begon als een naïef idee mondde uit in een ontmoeting met de toenmalige secretaris-generaal van de Verenigde Naties: Kofi Annan. In Dialogues House vertelde hij zijn inspirerende verhaal. Hoe een fotograaf het boegbeeld werd van internationale armoedebestrijding.

Sander Veeneman (1962) wilde eigenlijk profvoetballer worden. Hij bleek echter een ramp op het voetbalveld en ook nog eens een ramp op school. In plaats van een voetbal pakte hij daarom een camera op, zodat hij tenminste langs het veld kon staan om succesvolle generatiegenoten vast te leggen. Het bleef echter niet bij sportfotografie. Kort nadat de Muur viel, raakte Veeneman in Berlijn geïnspireerd door een wereldwijd gevoel van hoop. 'Ik wilde daar deel van uitmaken. Mijn steentje bijdragen aan die nieuwe flow.'

Daarop reisde de fotograaf af naar gebieden waar die hoop nog ver te zoeken was. Hij maakte portretten in een vluchtelingenkamp in Ethiopië en fotografeerde weeskinderen in het straatarme Roemenië. Hij probeerde daarbij om nijpende situaties als honger en oorlogsgeweld vast te leggen op een manier die niet clichématig zou zijn. Want de beelden van uitgemergelde kindertjes in Afrika, die leken nog maar weinig indruk op mensen te maken.

Mandela

Geïntrigeerd door de ellende die hij door zijn lens zag, was Veeneman in 1994 vastbesloten om zijn grote voorbeeld te fotograferen tijdens diens bezoek aan Nederland: de Zuid-Afrikaanse president Nelson Mandela. De Rijksvoorlichtingsdienst, die Veenemans verzoek tot fotografie behandelde, werkte helaas niet mee. Met een resoluut 'nee' moest de fotograaf het doen. Echter, met het levensmotto *no, you can* had Veeneman daar geen boodschap aan. Zijn advies? 'Maak van een 'nee' een 'ja' door alle argumenten weg te peuten. Een voor een, totdat er geen argumenten meer over zijn om 'nee' te zeggen.' Zo kwam het dat Veeneman toestemming kreeg om Mandela op de gevoelige plaat vast te leggen. Al bij het eerste shot had hij de foto waar hij altijd van gedroomd had.

Verliefd

Met Mandela in gedachten trok hij later dat jaar naar Zuid-Afrika, om een volk vast te leggen dat na jaren van apartheid een nieuwe kans kreeg. De fotograaf werd langzaam verliefd op Afrika. Totdat hij Rwanda bereikte. De hutu's kwamen net Zaïre binnen en de sporen van een schrikbarende genocide waren overal zichtbaar. De lichamen die levenloos langs de kant van de weg lagen, hakten er bij Veeneman verschrikkelijk in. Hij besloot op dat moment te stoppen met zijn commerciële werk en wilde alleen nog maar zaken op de foto zetten waar men zich in Nederland niet om bekommerde. Dat werd onder andere de aidsepidemie in Zambia, waarvoor hij jonge kinderen fotografeerde die korte tijd later zouden overlijden.

Brief van Tony Blair

Maar Veeneman wilde zijn foto's niet slechts publiceren. Hij wilde zijn werk op een andere manier gaan gebruiken. Het idee ontstond om een klein boekje te maken, alleen voorzien van foto's en een korte tekst uit het nummer *Miss Sarajevo* van U2: *Is there a time for keeping your distance... a time to turn your eyes away?*. Leadzanger Bono gaf persoonlijk toestemming voor het gebruik van de tekst. Veeneman gaf vervolgens uitvoering aan het wat naïeve idee om het boekje op te sturen naar een veelheid aan wereldleiders, invloedrijke journalisten en aansprekende beroemdheden. Hij verwachtte geen reactie. Maar binnen enkele dagen lag er een brief van de Engelse premier Tony Blair op de mat.

Geloven

Blair was niet de enige die van zich liet horen. Ook Kofi Annan, toen nog secretaris-generaal van de Verenigde Naties, kreeg het boekje in handen. Hij nodigde Veeneman uit voor een gesprek op het hoofdkantoor van de VN in New York. 'Die ontmoeting was voor mij het bewijs dat je zelf in een idee moet geloven. Je moet er in geloven en er dan aan werken totdat je er bij neervalt.'

Van de foto's uit het boekje werd daarna een videoclip gemaakt voor het grootste muziekfestival ooit – Live8 – die veelvuldig werd uitgezonden op MTV en in alle Nederlandse bioscopen. De beelden leverden Veeneman inspiratie op voor een documentaire over de kinderen op de foto's. Het was het begin van een zoektocht naar Matlhomola Mawela uit Zuid-Afrika, Liza Joao uit Mozambique en Rodolfo Tsimbo uit Peru. Zo'n tien jaar nadat hij hun gezichten had gefotografeerd, vond hij ze allemaal terug. Straatarm en soms in slechte gezondheid, maar in ieder geval in leven.

Geen middenweg

Met zijn hulporganisatie First8 is Veeneman inmiddels een boegbeeld van armoedebestrijding. Het voornaamste doel van First8 is bewustwording, zodat een eerste stap naar verandering gezet kan worden. Om welke verandering het ook gaat en wat je ook wilt bereiken, volgens de fotograaf moet je drie principes in acht nemen: *no limits, no compromise* en *no doubt*. Geen middenweg dus. 'Als je iets voor elkaar wilt krijgen, is op die manier het enige wat je tegen jezelf hoeft te zeggen: start.'

Door Susan Sjouwerman

vrijdag 29 maart 2013 @ 18:45